

"Simp ja Vasap"
20. I 1945, "Madame Butterfly"

Möödunud sajandi lõpul tundus romantiline ooper liigselt elukaugena, polnud enam vastuvõetav elutundele. Vajati uut. Bizet' „Carmen“ oli eeskujuks. „Carmeni“ elulähedus, naturalism ja vitsaalne elutuige vastas enam ja hoopis enam ajavaimule kui Wagneri müütilised muusikadraamad. „Carmen“ on veristliku ooperi esimene näide ja kui Itaalias korraldati võistlus uute, elulähedasemate ooperite saamiseks, siis tuli esikohale Mascagni ooper „Talupoja au“ (1890). Paar aastat hiljem ilmus Leoncavallo „Pajatsid“. Veristlik ooper oli rajatud.

Veristlik ooper püüab kujutada reaalselt tõe nii, nagu see on reaalselt, ilma katteta, ilma peenendatud, kultiveeritud välise hoiakuta. Tegelikus elus püüavad inimesed mõndagi varjata, väljendada seda pehmemas kujus. Verism püüab olukorda esile tuua aga nende mõeldavalt kõige töepärasemas kujus, mitte nii, kuidas me neid harilikult näeme, aga nii, kuidas me neid aimame tõeliselt olevat.

Peenendatud kunstilises väljatöötuses verismi esindaja on kolmas suurmeister Puccini. Puccini teoseis on itaaliaalik liitunud prantuse ooperi ja muusika tolleaja saavutustega, on märgata impressionismi mõju. Prantuse muusikas ei peegeldu sügavad hingelised seisundid, vaid esikohale on toodud nende välispidine külg, nende kandne vastukaja helides. Viimane moment seisab esikohal ka Puccini ooperis, mistõttu neid, esijoones „Madame Butterfly'd“, on vahel nimetatud isegi operetlikeks, operetlikeks just pinnapealse (kuigi väga vaheldus- ja nüansirikka) meeleolutsemise tõttu, ilma et neis leiduks tugevamat dramaatikat, jõulisi dramaatilisi kulminatsioone. Dramaatiliselt küllastatud pinge asemel mõjuvad Puccini ooperid aga haruldase meloodiarikkuse ja sisendurikka heli cantoga, mida paratamatult tingib peakujude intiimne karakter ja ellusuhtumine. Samal ajal Puccini helikeel on tulvil tundeisust ja lüürilisest, on harmooniliselt haruldaselt koloriitne, painduvalt liikuv ja elulähe-

dane. „Madame Butterfly“ on Puccini ooperist vahest kõige orgaanilisem; ja vahest just seetõttu, et meeleoluline areng selles liigub väga pealispinnal, on aga väga vaheldusrikas ja psüühiliselt tabav, see ooper on alati suuri hulki kõitev. Seetõttu „Butterfly“ on püsinud pidevalt ka „Estonia“ laval.

Viimasel ajal on „Butterfly“ kõitvust meil suuresti tõstnud Elsa Maasik, kes sellele kujule nii laululiselt kui ka lavaliselt kujunduselt on annud erilise hingetuse. Ka viimasel etendusel ta viis oma osa läbi paeluva dramaatilise joonega, nii lavaliselt kui ka laulus. „Butterfly“ elamusliku protsessi üksikasjus ja suures joones ilmekalt ja kaasa haaravalt nähtavale tunes, see kaju muutus jällegi niivõrd sündmustikku keskendavaks, et vähemoluline ja kujunduslikult mitte samal tasemel seisev ei suutnud katkestada pidevat jälgimist ega lasknud tekkida lünki. Kuigi seekordne teenija Helmi Reilas polnud kõige lähemal määral oma käskijaga seemiselt seotud, nagu oleme mõnikord näinud, jäi nende suhe ikkagi veenvaks. Väärilikalt täitis oma osa ka M. Taras Linkertonina. Natuke kõikum oli seekord konsul G. Taieš.

A. Aasma on end käesoleval hooajal laululiselt tõstnud enam maksvusele kui varem. Teised täitsid oma osa kindlalt ja ansambl oli tihe ning kõigiti koosmõju tõstev. Veenvam oleks võinud olla Butterfly'd ususalgajaks tunnistav stseen.

Orkestraalse osa ja ooperi juhtimise viis kindlalt läbi Kirill Raudsepp dirigendi kohal Lubatagu märkida, et ta käed olid juhatades kramplikult pingestatud, mis juhatamise teeb füüsiliselt raskeks. Oluline juhatamisel pole aga kättesse ülekantud pinget, mis liigutused teeb raskepäraseks, vaid liigutuste ilmekus, karakterne selgus, mida võib saavutada ja peab saavutama võimalikult maksimaalsest pingest vabade käetega. Kõigest hoolimata K. Raudsepp näitas end suutelise ja töötava dirigendina.

K. Leichter.